

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Študijný odbor: psychiatria

Autorka: MUDr. Jana Trebatická, PhD.

Téma práce: Omega-3 mastné kyseliny v liečbe depresívnej poruchy u detí a adolescentov

Predkladaná habilitačná práca má rozsah 100 strán, je členená do 11 kapitol a ďalších podkapitol, doplnená 14 obrázkami a 11 tabuľkami. Práca má teoretickú a experimentálnu časť. Zoznam použitej literatúry obsahuje 140 citácií vedeckých zdrojov.

Teoretické časti sú vysoko erudovaným prehľadom problematiky depresie v detskom a adolescentom veku s dôrazom na všetky významné špecifiká, ktoré súvisia s výskytom, príčinami a priebehom depresie v tejto vekovej skupine pacientov. Solídne množstvo vedeckých údajov autorka nastoľuje prehľadne. Aj zložité etiopatogenetické procesy, ktoré zahŕňajú štrukturálne, neuroendokrinné a neuro-zápalové (imunitné) zmeny, opisuje zrozumiteľne, v primeranom rozsahu v kontexte cieľov plánovaného výskumu. Rozpracovala problematiku liečby depresie u detí a mladistvých, upozorňuje na jej úskalia ako aj na nové možnosti alternatívnej liečby akými sú omega-3 mastné kyseliny. Výživové suplementy dodávajú organizmu látky, potrebné na reguláciu mnohých fyziologických funkcií. Sú predmetom vedeckého bádania a stávajú sa tak súčasťou medicíny založenej na dôkazoch. V tejto súvislosti autorka konštatuje, že jestvujú dôkazy, že omega-3 mastné kyseliny znižujú zápalové prejavy v mozgu, zohrávajú špecifickú úlohu pri regenerácii nervových buniek a podieľajú sa na regulácii funkcií bunčných membrán. Tieto zmeny sú preukázané u dospelých osôb a sú spojené s antidepresívnym účinkom. V súčasnosti jestvuje málo informácií o spomenutých účinkoch u detí a adolescentov. Medzeru v týchto poznatkoch sa autorka dlhodobo a systematicky snaží doplniť, výsledky svojho bádania publikovala v domácich aj zahraničných vedeckých časopisoch. Jej dlhoročné skúsenosti vyústili do prípravy a realizácie výskumného projektu, ktorý úspešne interdisciplinárne manažovala a zavŕšila. Teoretické východiská výskumu, ktoré predkladá, dokladujú jej odbornú zrelosť a pripravenosť riešiť v rámci výskumu vytýčené ciele. Primárnym cieľom bolo zistiť potenciálny antidepresívny účinok a porovnať účinnosť emulzií omega-3 mastných kyselín z rybieho oleja (EPA a DHA) s omega-6 mastnými kyselinami zo slnečnicového oleja ako adjuvantnej liečby u detí a adolescentov s depresiou alebo zmiešanou úzkostne depresívnou poruchou. Sekundárnym cieľom bolo hľadať viaceré patofyziologické znaky na molekulovej úrovni u detí a adolescentov s depresívnou poruchou v porovnaní so zdravými kontrolami.

Vlastný prezentovaný výskum má charakter 12 týždňovej pilotnej randomizovanej dvojito zaslepanej a aktívne kontrolovanej štúdie. Štúdiu schválila etická komisia a bola zaregistrovaná v medzinárodnom registri štúdií. Metódy výskumu sú premyslené a adekvátne, zodpovedajú stanoveným cieľom a typu štúdie (vstupné a vylučujúce kritériá, dizajn štúdie s názorným diagramom priebehu, štandardizované metódy klinického hodnotenia, demografické a antropometrické charakteristiky). Osobitným vedeckým

prínosom v rámci metódy výskumu je precízne vypracovanie náročných moderných laboratórnych postupov v súčinnosti viacerých pracovísk: odber biologického materiálu, určenie biochemických parametrov, určovanie mastných kyselín v sére a hodnotenie markerov zápalu a oxidačného stresu. Rovnako štatistické spracovania výsledkov sú na vysokej úrovni s adekvátnou grafickou a tabuľkovou prezentáciou.

Dosiahnuté výsledky sú presvedčivé, naplňajú stanovené ciele. Z mnohých dôležitých výsledkov vyberám: Suplementácia emulziou rybieho oleja s obsahom omega-3 mastných kyselín po dobu 12 týždňov ako doplnková terapia k antidepresívam mala významný účinok na pokles depresívnych príznakov ($p=0,034$) a významný protizápalový účinok u detí a adolescentov v porovnaní s kontrolnou skupinou. Pacienti mali v porovnaní s kontrolnou skupinou zvýšené markery nešpecifickej zápalovej odpovede, zvýšenú hladinu BDNF a zvýšené markery oxidačného stresu.

Diskusia a interpretácia výsledkov majú vysokú informačnú hodnotu a opäť poukazujú na veľmi dobrú orientáciu autorky v sledovanej problematike. Dáva do súladu svoje zistenia s údajmi zahraničných pracovísk, vysvetľuje a odôvodňuje niektoré nejednoznačné výsledky. Pred štúdiou autorky neboli informácie o účinku omega-3 alebo omega-6 mastných kyselín na TXB2 (Tromboxán, marker zápalu) u pacientov s depresiou. Nálezy, ktoré ohľadom TXB2 autorka predkladá majú pôvodný a objavný charakter. Súčasťou predkladanej vedeckej práce sú aj korektne uvedené limity výskumu a načrtnuté vízie ďalšieho výskumu v spolupráci s renomovanými pracoviskami SAV a FMFI UK.

V súčasnosti jestvuje málo informácií o vplyve omega-3 mastných kyselín na symptómy depresie u detí a adolescentov. Prekladaný výskumný projekt je preto veľmi záslužným vedeckým počinom a dosiahnuté výsledky sú veľkým prínosom do teoretickej aj praktickej oblasti psychiatrie aj pedopsychiatrie.

Otázka do diskusie

Na jednom mieste svojej práce autorka uvádza z odbornej literatúry, že výskum sa v ostatných rokoch zameriava na adjuvantnú terapiu depresie výživovými suplementami s cieľom znížiť spotrebu antidepresív, predĺžiť remisiu a zlepšiť prognózu u detských a adolescentných pacientov. Aký je názor autorky na spomenuté ciele, považuje ich za realistické?

Záver

Habilitačná práca MUDr. Jany Trebatickej, PhD. „Omega-3 mastné kyseliny v liečbe depresívnej poruchy u detí a adolescentov“ spĺňa požiadavky štandardne kladené na habilitačnú prácu v odbore Psychiatria.

O d p o r ú č a m predloženú prácu akceptovať a po splnení ostatných podmienok a úspešnej obhajobe habilitačnej práce MUDr. Janu Trebatickú, PhD., vymenovať za d o c e n t a v odbore psychiatria .

V Bratislave 18. 5. 2018

Doc. MUDr. Ľubica Forgáčová, PhD.
Psychiatrická klinika SZU a UNB Ružinov,
Bratislava